

Sygn. akt III CSK 122/19

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku P. S.A. w L.
przy uczestnictwie G.I.
o zasiedzenie służebności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 3 grudnia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach
z dnia 31 października 2018 r., sygn. akt II Ca 668/18,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy P. S.A. w L. od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 31 października 2018 r., sygn. akt II Ca 668/18 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący podniósł w skardze kasacyjnej zarzut: 1) naruszenia prawa materialnego, tj. art. 7 k.c. w zw. z art. 352 § 1 i 2 k.c. oraz w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. oraz w zw. z art. 6 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie oraz pominięcie domniemania posiadania w dobrej wierze; art. 7 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. oraz w zw. z art. 352 § 1 i § 2 k.c., przez ich błędną wykładnię oraz przyjęcie, że brak uczestniczenia poprzednika prawnego wnioskodawcy w procesie inwestycyjnym, a tym samym nieuczestniczenie w pozyskiwaniu dokumentacji uprawniającej do budowy urządzeń oraz przyjęciu spornych urządzeń elektroenergetycznych dopiero na etapie eksploatacji po ich wybudowaniu przez odrębny podmiot, może skutkować przypisaniem mu złej wiary w momencie objęcie urządzeń, nieruchomości i w konsekwencji służebności w posiadanie; art. 172 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 352 § 1 i § 2 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie oraz przyjęcie, że okres posiadania niezbędny do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesytu upłynąłby po 30 latach zgodnie z art. 172 § 2 k.c., podczas gdy w okolicznościach sprawy zasiedzenie służebności gruntowej o

treści odpowiadającej służebności przesylu nastąpiłoby przy uwzględnieniu lat 20 zgodnie z art. 172 § 1 k.c., a zatem oparcie rozstrzygnięcia na błędnej podstawie prawnej; art. 7 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. oraz w zw. z art. 352 § 1 i § 2 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie oraz przyjęcie (za Sądem pierwszej instancji), że wnioskodawca upatrywał istnienia dobrej wiary poprzednika prawnego w uzyskaniu decyzji w przedmiocie pozwolenia na budowę; 2) naruszenie prawa procesowego, tj. art. 382 k.p.c. i art. 316 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c., przez pominięcie części materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd pierwszej instancji tzn. przez pominięcie dowodów z dokumentów oraz zeznań świadków w zakresie, w jakim wynika z nich wprost okoliczność przejęcia przez poprzednika prawnego wnioskodawcy spornych urządzeń elektroenergetycznych na etapie eksploatacji po ich wybudowaniu przez odrębny podmiot, braku udziału poprzednika prawnego wnioskodawcy w procesie inwestycyjnym, a tym samym w pozyskiwaniu dokumentacji uprawniającej do budowy urządzeń, co skutkowało przypisaniem poprzednikowi prawnemu wnioskodawcy złej wiary; art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.c. oraz w zw. z art. 13 § 2 k.c., przez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia w sposób nieodpowiadający wymogom naprowadzonej regulacji, polegające na nieodniesieniu się przez Sąd drugiej instancji do podnoszonej przez wnioskodawcę argumentacji związanej z istnieniem dobrej wiary po stronie poprzednika prawnego wnioskodawcy (a obecnie wnioskodawcy) w momencie objęcia nieruchomości w posiadanie w zakresie posadowionych na niej urządzeń infrastruktury energetycznej, jak również niewskazanie przyczyn, dla których zarzut ten nie znalazł uznania Sądu, co uniemożliwia kontrolę orzeczenia w tym zakresie; art. 234 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz w zw. z art. 7 k.c., przez zupełne pominięcie przy wydaniu zaskarżonego orzeczenia wiążącego domniemanie prawnego dobrej wiary, przy jednoczesnym braku przeprowadzenia przez uczestnika w toku postępowania żadnego dowodu na obalenie domniemanie dobrej wiary oraz w rezultacie przyjęcie, że to wnioskodawca winien przeprowadzić odpowiednie postępowanie dowodowe na okoliczność istnienia dobrej wiary.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący opart na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została spełniona.

Brak jest podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna. W ocenie Sądu obu instancji posiadanie wnioskodawcy było posiadaniem w złej wierze. W zaskarżonym postanowieniu wskazano na istnienie domniemania dobrej wiary wynikające z regulacji art. 7 k.c., jednakże w ocenie Sądów obu instancji zostało ono przełamane. Zatem okres posiadania potrzebny do nabycia służebności o treści odpowiadającej służebności przesytu nie upłynął wcześniej niż 13 września 2015 r.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy skarżący twierdzi, że jego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinien przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinien w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

W sprawie Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom C.I. i K.I. złożonych w sprawie I Ns 635/13, z których wynika, że nikt nie pytał ich o zgodę na budowę linii ani też nie uzgadniał z nimi sposobu korzystania z należącej do nich wówczas

nieruchomości, przez którą przebiega linia. Za niewystarczające uznał Sąd odwoławczy istnienie pozwolenia na budowę urządzeń elektroenergetycznych.

W orzecznictwie wyjaśniono już, że o istnieniu dobrej wiary posiadacza nieruchomości decyduje chwila objęcia jej w posiadanie. Późniejsza zmiana świadomości posiadacza nie ma znaczenia, w myśl zasady *mala fides superveniens non nocet* (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2017 r., III CSK 60/17, nie publ., z dnia 14 marca 2017 r., II CSK 463/16, nie publ., z dnia 14 października 2015 r., V CSK 5/15, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2004 r., I CK 616/03, Biul. SN 2005, nr 1, s. 43). W aktualnym orzecznictwie w odniesieniu do posiadania nieruchomości w zakresie służebności o treści służebności przesyłu przyjmuje się, że dobra wiara zasiadającego posiadacza występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 472/13, nie publ.), względnie, gdy posiadacz powołując się na przysługujące mu prawo błędnie przypuszcza, że prawo to mu przysługuje, jeśli tylko owo błędne przypuszczenie w danych okolicznościach sprawy uznać należy za usprawiedliwione. Z kolei w złej wierze jest ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo wie, że prawo to mu nie przysługuje albo też ten, kto wprawdzie ma świadomość co do nie przysługiwania mu określonego prawa, jednakże jego niewiedza nie jest usprawiedliwiona w świetle okoliczności danej sprawy. Dobrą wiarę wyłącza zarówno pozytywna wiedza o braku przysługującego prawa, jak i brak takiej wiedzy wynikający z braku należytej staranności, a więc niedbalstwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2017 r., I CSK 360/14, nie publ.). Dlatego rozstrzygając, czy uzyskanie posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło w dobrej/złej wierze, należy mieć na względzie całokształt okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania służebności, a domniemanie dobrej wiary jest obalone, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że przedsiębiorca przesyłowy w chwili uzyskania posiadania wiedział lub powinien wiedzieć przy zachowaniu wymaganej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu

(zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, OSNC 2017, Nr 9, poz. 98).

W uchwale z dnia 16 maja 2019 r. III CZP 110/18, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że wybudowanie urządzeń przesyłowych na gruncie osoby trzeciej za jej zgodą wyrażoną bez zachowania formy aktu notarialnego świadczy o złej wierze posiadacza służebności.

O istnieniu dobrej wiary posiadacza nieruchomości nie przesądza też uzyskanie pozwolenia administracyjnego na wybudowanie linii elektroenergetycznej (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZP 29/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 64, z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 r., IV CK 82/05, z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CSK 410/07, z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 594/08).

Decyzje o pozwoleniu na budowę, bezpośrednio jedynie legalizują zamierzenia budowlane inwestora, w tym także przedsiębiorcy prowadzącego działalność przy wykorzystaniu urządzeń przesyłowych. Decyzje te nie tworzą tytułu prawnego do korzystania z cudzej nieruchomości, w tym także w zakresie treści służebności przesyłu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., II CSK 16/17, LEX nr 2427127).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[as]

jw